

APUA SINUN AVULLASI

MONIKIELISEN LAPSIRYHMÄN OHJAAMINEN

Vinkkejä ohjaajille

Työryhmä

Anni Nyysölä ja Saana Korpela,
Metropolia amk

Sisällysluettelo

LUKIJALLE.....	4
KOMMUNIKOINTI JA VIERASKIELISEN KOHTAAMINEN.....	5
PUHETTA TUKEVAT KOMMUNIKOINTIMENETELMÄT.....	6
<i>Kuvakommunikointi</i>	6
<i>Tukiviittomat</i>	7
<i>Puhetapa ja selkokieli</i>	8
<i>Ilmeet ja ääni</i>	8
KOMMUNIKOINTIA KOKO KEHOLLA.....	9
VALMISTAUTUMINEN ETUKÄTEEN.....	10
ASENNE RATKAISEE.....	11
VINKKEJÄ RYHMÄN JÄRJESTELYIHIN.....	12
MUUTA MATERIAALIA.....	14

LUKIJALLE

Suomessa pääsee yhä useammin kohtaamaan eri kulttuureista tulevia ihmisiä. Osa maahanmuuttajista tulee opiskelemaan, osa rakkauden perässä ja toiset työn vuoksi. Osa heistä on pakolaisia. Unicefin mukaan puolet maailman 60 miljoonasta pakolaisesta on lapsia ja tilastot osoittavat, että Suomen vastaanottokeskukset asuttivat vuoden 2015 lopussa 2500 lasta. YK:n lapsen oikeuksien sopimuksessa vaaditaan, että lasta tulee kohdella lapsena ja hän on oikeutettu leikkiin tilanteesta riippumatta. Osallistumalla arjen toimintoihin lapsi kehittää taitojaan, sitoutuu yhteistyöhön muiden kanssa, oppii ilmaisemaan itseään, löytää merkityksiä ja edistää terveyttään.

Kansainvälistymisen myötä vieraskielisten lasten määrä myös erilaisissa lapsiryhmissä on kasvanut. Vieraskielisen lapsen kanssa työskentely saattaa aiheuttaa ohjaajalle samankaltaisia haasteita, kuin työskentely lapsen kanssa, jolla on jokin kielellinen vaikeus. Ryhmän ohjaamista ei tarvitse jättää pelkän puheen varaan. Oppaan tarkoituksena on tarjota työvälineitä, joiden avulla voidaan helpottaa monikielisen lapsiryhmän ohjaamista ja mahdollistaa ryhmän jäsenten osallistuminen toimintaan. Oppaassa on esitelty menetelmiä ja vinkkejä, joilla voidaan vahvistaa sanallista viestintää ja luoda yhteys ryhmäläisiin, vaikka yhteistä kieltä ei olisikaan. Vinkeistä voi valita itselleen ja tilanteeseen sopivat, joiden avulla kommunikoinnista ja ryhmän ohjaamisesta tulisi mielekästä ja sujuvaa. Kannattaa kuitenkin kokeilla erilaisia keinoja rohkeasti ja poistua hetkeksi omalta mukavuusalueelta!

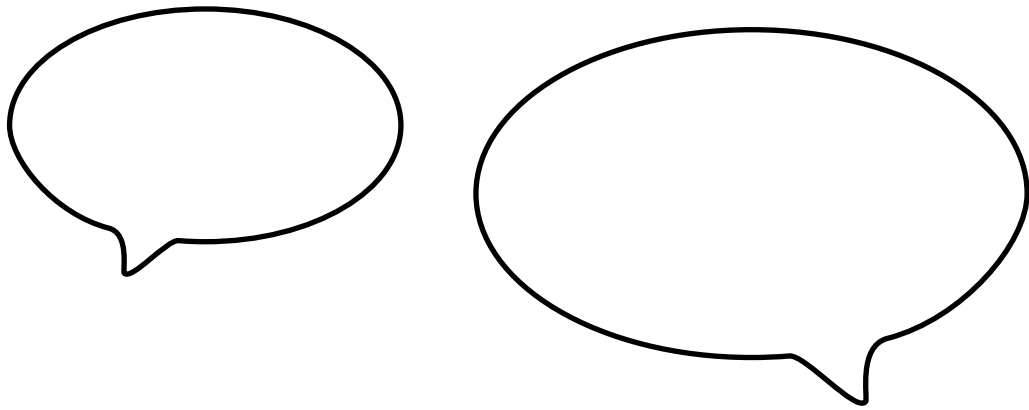
Oppaan materiaali on koottu hyödyntäen kirjallisuutta, tekemällä toimintaterapeuteille kysely, sekä osallistumalla vastaanottokeskuksessa toimivaan lasten ryhmään. Opas on tehty yhteistyössä Suomen Punaisen Ristin Helsingin ja Uudenmaan piirin kanssa. Opas on kahden toimintaterapeuttiopiskelijan (Metropolia AMK) opinnäytetyön tuotos. Opinnäytetyö löytyy Theseuksesta nimellä Monikielisen lapsiryhmän ohjaaminen – Opas kommunikoinnin tueksi.

Antoisia lukuhetkiä ja onnea ryhmän ohjaamiseen!

Terveisin tekijät,

Anni Nyyssölä ja Saana Korpela,

Helsingissä 2016

KOMMUNIKOINTI JA VIERASKIELISEN KOHTAAMINEN

Kommunikointi on vastavuoroista toimintaa, jossa kumpikin osapuoli toimii sekä viestin lähettäjänä että vastaanottajana. Kommunikointiin sisältyy niin tiedostettuja kuin tiedostamattomia viestejä. Usein tiedostamattomia viestejä ovat niin sanotut sanattomat eli non-verbaaliset viestintäkeinot. Näitä voivat olla eleet, ilmeet, katse, kehon asennot ja etäisyys keskustelukumppaniin. Vaikka kommunikoinnin keinot voivatkin vaihdella, kommunikoi jokainen ihminen jollain tavalla. Merkittävää on se, kykeneekö ympäristö tulkitsemaan näitä erilaisia tapoja. Toisen osapuolen haasteet kommunikoinnissa on siis kummankin yhteinen haaste.

Kulttuurien välisessä vuorovaikutuksessa korostuu sekä herkkyyden ja tietoisuuden taidot että halu toimia kulttuurien kohtaamistilanteissa. Tätä opetellessa tärkeintä on huomioida ihmisen ja kulttuurin kohtaaminen, kunnioitus ja me-ne -asetelman murtaminen. Kun ryhmässä ymmärretään erilaisuutta, on turvallisuuden tunteen syntyminen helpompaa. Vuorovaikutustilanteessa sanallinen asiasisältö ei ole ainut asia, joka vaikuttaa viestin tulkintaan. Siihen vaikuttavat myös se, kuinka asia esitetään ja millaista äänenpainoa tai äänenvoimakkuutta käytetään. Eri kulttuurien välillä äänneet, puheen rytmi ja tauottelu sekä erilaiset käsimerkit vaihtelevat. Myös etäisyys keskustelukumppaniin ja kosketuksen määrä keskusteltaessa vaihtelee. Lisäksi kulttuuri määrittelee sen, mistä asioista on milloinkin sopivaa puhua.

Ihmisten välinen kommunikaatio saattaa olla hankalaa yhteisestä taustasta ja kielestä huolimatta. Viestinnässä onkin kyse juuri ymmärtämisestä. Kulttuurien kohtaamisessa erityisen tärkeää on halu ymmärtää ja tulla ymmärretyksi. Tällöin mahdollistetaan viestintä kielivaikeuksista ja kulttuurieroista huolimatta. Kulttuurien välisessä kommunikaatiotilanteessa on hyvä pyrkiä selkeään viestintään. Myös oheisviestintä, kuten hymy, auttaa usein, mutta liioittelua kannattaa välttää. Epäselvyydet hoituvat kysymällä ja oma viesti kannattaa esittää toisella tavalla, jos tuntuu, ettei toinen ole sitä ymmärtänyt. On hyvää pitää mielessä, ettei maahanmuuttaja käytä suomea äidinkielenään, joten erilaisista tavoista esittää asioita ei kannata ärsyyntyä.

PUHETTA TUKEVAT KOMMUNIKOINTIMENETELMÄT

KUVAKOMMUNIKOINTI

Kuten puhutulla kielellä, myös **kuvilla** voidaan hakea huomiota, ilmaista tarpeita, tahtoa ja tunteita, keskustella, sekä kysyä tai pyytää jotakin. Kuvakommunikaatiossa käytettävät kuvat voivat olla valokuvia, lehtikuvia, piirrettyjä kuvia tai valmiita **kuvakortteja**. Kuvat voivat olla irrallisia tai ne voivat olla osa **kuvataulua** tai **kuvakansiota**. Kuvia voidaan käyttää apuna esimerkiksi ryhmäkerran toimintojen jäsentämisessä ja ryhmän sääntöjä kerrattaessa.

Kuvien lisäksi erilaisten **esineiden** käyttö voi helpottaa kommunikointia, kun yhteistä kieltä ei ole. Esimerkiksi ohjeita annettaessa esineitä voidaan hyödyntää konkretisoimaan ryhmäläisille, mitä tullaan tekemään ja millaisilla välineillä. Jos vuorovaikutustilanteessa sopivia kuvia ei löydy, voidaan haluttu viesti myös **piirtää** toiminnan aikana. Myös lapsi voi jakaa ajatuksiaan, kokemuksiaan ja tunteitaan piirtämällä.

Kuva 1. Piirtää -kuvasymboli. (Papunet 2016)

Vinkit:

- *Suunnittele toiminnan ohjaaminen etukäteen. Mieti mitkä asiat kannattaa esittää kuvin ja tulosta kuvat valmiiksi (esim. Papunetistä).*
- *Esineillä voit konkretisoida toiminnan vaiheita, esimerkiksi askartelutilanteessa.*
- *Valitse selkeitä, kuvaavia ja helposti ymmärrettäviä kuvia.*
- *Pidä kuvat esillä koko toiminnan ajan. Näin lapset pystyvät palaamaan toiminnan vaiheisiin esimerkiksi kesken askartelun.*
- *Voit myös piirtää puuttuvat kuvat itse, joko etukäteen tai ohjaustilanteessa käyttäen nopeaa piirrostekniikkaa.*
- *Myös lapset voivat jakaa ajatuksiaan piirtämällä.*

TUKIVIITTOMAT

Tukiviittomat ovat yleinen kommunikaatiokeino erilaisissa puheen- ja kielenkehityksen häiriöissä, mutta myös **vieraskielisyys** voi olla syynä niiden väliaikaiselle tarpeelle. Tukiviittominen tarkoittaa puheen tukemista viittomakielisillä **viittomamerkeillä** niin, että vain viestin keskeisimmät asiat, **avainsanat**, viitotaan. Samanaikainen puhuminen ja viittominen tekee puheviestin ymmärtämisestä helpompaa, koska puhuttua viestiä vahvistetaan näköhavainnolla. Tukiviittomien opettelu kirjoista voi olla hankalaa, mutta **viittomakuvat** (ks. kuvat 2 ja 4) voivat toimia muistin tukena esimerkiksi toiminnan aikana. Viittomien opetelussa kannattaa hyödyntää Internetistä löytyviä sivustoja, jotka sisältävät **viittomavideoita**. Tukiviittomia on mahdollista opiskella myös erilaisilla kursseilla.

Tukiviittomat ovat usein hyvin kuvaavia ja universaaleja. Niitä on helppo ymmärtää, vaikka ne eivät olisikaan entuudestaan tuttuja. Esimerkiksi viittomat "tule tänne" ja "ollaan hiljaa" ymmärretään todennäköisesti suurimassa osassa maailmaa.

Kuva 2. Kuunnella -tukiviittoma. (Papunet 2016)

Vinkit:

- *Viito vain avainsanat.*
- *Muista käyttää puhetta viittomien aikana.*
- *Käytä viittomakuvia muistin tukena.*
- *Hyödynnä harjoittelussa Internetistä löytyviä viittomavideoita (esim. Suvii -verkkosanakirja).*
- *Voit hyödyntää tukiviittomia esimerkiksi lauluissa ja loruissa.*

PUHETAPA JA SELKOKIELI

Omaa **puhetapaansa** mukauttamalla ohjaaja voi huomattavasti helpottaa kommunikointia vieraskielisen henkilön kanssa. **Selkokieli** voi toimia apuna vuorovaikutustilanteessa. Se on kehitetty henkilöille, joille yleiskielen lukeminen ja/tai ymmärtäminen on vaikeaa. Käyttäjiä voivat olla esimerkiksi henkilöt, jotka kuuluvat eri vammaisryhmiin, tai joilla on vaikeatasoinen lukemis- ja kirjoittamisen vaikeus sekä vanhuksat ja henkilöt joiden **äidinkieli ei ole suomi**. Osa maahanmuuttajista hyötyy selkokielestä lähinnä suomenkielenopiskelunsa alkuvaiheessa, toisilla selkokielen merkitys taas korostuu. Selkokielen tarkoitus on tehdä kielten ymmärtämisestä helpompaa.

Vinkit:

- *Käytä puhekielestä peräisin olevaa, tuttua ja yleistä sanastoa.*
- *Selitä vieraat sanat ja ilmaukset.*
- *Suosi lyhyitä ja yksinkertaisia ilmauksia.*
- *Pidä puhetahti rauhallisena ja tauota puhetta sopivasti.*
- *Toista vaikeuksia tuottava sana tai ilmaus tai käytä kiertoilmaisua.*
- *Sovita kieli keskustelukumppanisi ikä- ja kehitystasoon.*
- *Kysy ja tarkista, jos et ymmärrä, mitä toinen on tarkoittanut.*
- *Kerro, jos uskot tullesesi väärinymmärretyksi.*
- *Tue heikommin kommunikoivan henkilön keskustelunaloituksia ja rohkaise häntä kommunikoimaan vaikeuksista huolimatta.*
- *Katsekontakti ja tilanteen rauhoittaminen edesauttavat keskustelutilannetta.*
- *Mukauta äänensävyäsi kertomasi asian sisältöön.*
- *Käytä tilanteen vaatimaa äänenvoimakkuutta.*

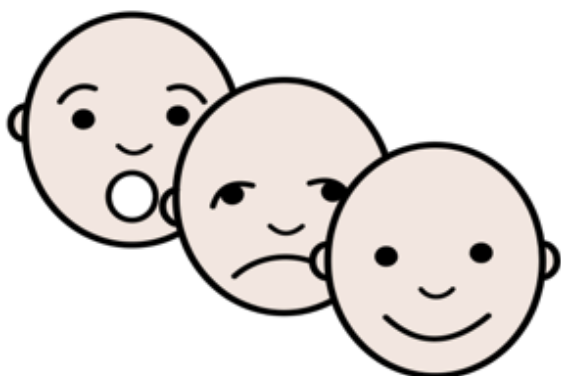
ILMEET JA ÄÄNI

Iloiseen sävyyn puhuminen auttaa lasta motivoitumaan ja osallistumaan toimintaan. Ohjaajan rooli positiivisen ilmapiirin luomisessa on merkittävä. Puhuttu viesti on helpompi ymmärtää, kun sen sanoo **katsekontaktissa** kuulijaan. **Osoittamalla kiinnostuksen** lapsen mielenkiinnonkohteisiin ohjaaja voi saada yhteyden häneen.

Kommunikoidessa vieraskielisen henkilön kanssa, sanaton viestintä on yhtä tärkeää, kuin puhuttu viestintä. **Ilmeillä** voi viestittää toiselle hyväksyntää, kannustusta ja tunnetiloja. **Hymy** herättää turvallisuuden tunteen ja luo yhteyden toiseen ihmiseen. Myös viestin ymmärtämisen kannalta ilmeillä on suuri merkitys. Jos esimerkiksi hymyilee kieltäessään lasta piirtämästä liitutaalulle, lapsi ei luultavasti ota kieltä tosissaan tai edes ymmärrä sen merkitystä.

Kun ohjattava lapsiryhmä on suuri, korostuu koko kehon käytön tarpeellisuus huomion saamisessa. Kun toivoo saavansa lasten huomion kesken toiminnan, voi tehdä **äänimerkin**. Tällöin ryhmäläisten huomio kiinnittyy siihen ja heidän tarkkaavaisuutensa kohdistuu äänimerkin tekijään. Äänimerkkejä voidaan käyttää myös muissa tilanteissa, esimerkiksi ilmoitettaessa toiminnan päättymisestä. Äänimerkeinä voidaan käyttää muun muassa **tapu- tusta, vihellystä, pilliin puhaltamista** tai **omalla äänellä tehtyä ääntä**.

Kuva 3. Tunteet -kuvasymboli. (Papunet 2016)

Vinkit:

- *Puhu positiiviseen sävyyn ja pyri luomaan positiivinen ilmapiiri.*
- *Ota katsekontakti kuulijaan.*
- *Hymyile mahdollisimman usein ja paljon; se luo turvallisuuden tunnetta ja positiivista ilmapiiriä.*
- *Vahvista sanomaasi siihen sopivilla ilmeillä.*
- *Havainnoi ja huomaa lapsen kommunikaatioaloitteet ja vastaa niihin.*
- *Saadaksesi huomion voit käyttää äänimerkkiä.*
- *Voit hyödyntää äänimerkkiä myös toiminnan vaiheiden päättämisessä tai siirtymätilanteissa.*

KOMMUNIKOINTIA KOKO KEHOLLA

Huomion herättämiseen voidaan käyttää myös muita keinoja kuin äänimerkkiä. Ryhmässä voi esimerkiksi sopia, että kun joku ohjaajista nostaa **kädet ilmaan**, kaikkien osallistujien tulee toistaa perässä ja hiljentyä. Tästä voi kehittyä ryhmässä **hauska leikki**, johon ryhmän pienimmätkin osallistujat lähtevät innokkaasti mukaan.

Ryhmää ohjatessa on hyvä näyttää omalla toiminnallaan **mallia**, demonstroida, mitä tehdään ja miten. Tässä kannattaa hyödyntää toiminnassa käytettäviä työvälineitä. Esimerkiksi käydessä pelin sääntöjä läpi on hyvä näyttää ryhmäläisille, miten peliä pelataan ja samalla suullisesti selittää pelin kulkua. Kun yhteistä kieltä ei ole, mallia katsomalla lapsi voi oppia uusia toimintoja ja saada samalla sanallisia merkityksiä esineille ja asioille.

Kosketuksella voidaan luoda yhteyden toiseen, vaikka yhteistä kieltä ei olisi. Hellällä kosketuksella voidaan viestiä hyväksyntää, luoda lapselle turvallisuuden tunne, lohduttaa ja osoittaa, että välittää. Kosketuksella voi myös kiinnittää toisen huomion haluttuun asiaan. Ryhmässä voidaan myös sopia yhteisiä **kosketusmerkkejä**. Tällöin tietyille asioille, kuten ”minulla on asiaa”, sovitaan jokin tietynlainen kosketus. Osa ihmisistä ei kuitenkaan pidä siitä, että heitä kosketetaan. On siis hyvä tarkkailla ryhmäläisten reaktioita ja toimia sen mukaan.

Ihmisillä on kaikilla yksilöllinen tapa käyttää **eleitä** puheen rinnalla. Eleiden käyttö on hyvin luonnollinen tapa kommunikoida, kun yhteistä kieltä ei ole. Eleet, kuten nyökkäykset, päinpudistukset ja kehon liikkeet ilmaisevat tunteita ja niiden avulla voi viestiä toiselle hyväksyntää. Kun yhteistä kieltä ei ole, eleitä on hyvä korostaa ja selkeyttää kommunikointitilanteissa.

Vinkit:

- *Hyödynnä leikkisyyttä lasten kanssa kommunikoidessa.*
- *Kosketuksella voit vahvistaa viestiäsi ja herättää keskustelukumppanisi huomion.*
- *Elehdä selkeästi ja vahvasta puhuttua viestiä eleiden avulla.*
- *Käytä demonstrointia puheen tukena ja hyödynnä mahdollisuuden mukaan toiminnassa käytettäviä työvälineitä.*

VALMISTAUTUMINEN ETUKÄTEEN

Huolellisesti suunnitellulla toiminnalla on suuri merkitys lastenryhmän ohjaajan työn kannalta. Lapsiryhmässä kaikki ei mene aina suunnitelmien mukaan. Ohjaaminen on huomattavasti helpompaa, jos itselle ja muille on selvää, mitä on tarkoitus tehdä ja millainen on ryhmäkerran rakenne. Tällöin toimintaa on helpompi **soveltaa** tilanteen mukaan niin, että se kaikesta huolimatta onnistuu ja on kaikille mielekästä. Tarkkaan suunniteltu tilanne on myös helpompi palauttaa takaisin suunnitelman mukaiseksi, jos tilanne jostain syystä lähete rönsyilemään. Huolellisesti tehty suunnitelma antaa itsevarmuutta toimia, vaikka tilanne olisikin uudenlainen.

Jos vieraskielisten henkilöiden kanssa työskentely on uutta, kannattaa mahdollisia kommunikaatiotilanteita pohtia ja harjoitella etukäteen. Millaisia tilanteita voi tulla eteeni? Kuinka niissä toimin ja miten helpottaisin molemminpuolista ymmärtämistä? Puhetta tukevia menetelmiä, kuten kuvien käyttöä ja selkokieltä voi **harjoitella** ennen ryhmää. On hyvä miettiä etukäteen, kuinka kertoa esimerkiksi askarteluohjeet niin, että mahdollisimman moni ne ymmärtäisi. Kaikkia menetelmiä ei tarvitse yrittää mahduttaa yhteen tilanteeseen. Niitä valitessaan kannattaa miettiä, minkä käyttö tuntuu luontevalta juuri itselle, ja mikä sopii tilanteeseen.

Jos ryhmässä käy toistuvasti lapsia tietyistä maista, voi olla syytä tutustua kyseisiin kulttuureihin. Lapsen kielellä voi myös halutessaan opetella pari sanaa. Tämä saa lapsen tuntemaan itsensä arvostetuksi ja tervetulleeksi. Vaikka ryhmän pääkielenä olisikin suomi, voi englanninkielisiä sanoja käyttää puheensa tukena haastavissa tilanteissa englantia osaavien lasten kanssa. Suomen kielen käyttämiselle on toki perusteensa, mutta tärkeämpää on kuitenkin, että kaikilla on mahdollisuus kommunikoida.

Vinkit:

- *Suunnittele toiminta huolellisesti.*
- *Harjoittele kommunikaatiotilanteita etukäteen, kokeile esimerkiksi kuvien käyttöä.*
- *Opettele muutama sana ryhmäläisten kielellä/kielillä, jos mahdollista.*

ASENNE RATKAISEE

Omaan **asenteeseen** ja **olemukseseen** on syytä kiinnittää huomiota, kun toimitaan vieras-kielisen ryhmän kanssa. Jo sillä, että aidosti **haluaa** kommunikoida ja on valmis **yritysmään** haasteista huolimatta, pääsee pitkälle. Tilanteisiin on hyvä suhtautua **ennakkoluulottomasti** ja **kärsivällisesti**. Joskus ohjaamis- ja muut vuorovaikutustilanteet saattavat tuoda eteen yllättäviäkin haasteita, mutta ne usein ratkeavat, kunhan pysyy rauhallisena.

Kuten mitä tahansa lapsiryhmää ohjattaessa, myös monikielisen ryhmän kanssa **tarvitaan kärsivällisyyttä**. Suunnitelmat voivat muuttua, joten pipoa kannattaa löysätä heti alkuun. Tilanteissa, jossa kaikki eivät ymmärrä toisistaan on melko todennäköistä, etteivät kaikki myöskään ymmärrä annettuja ohjeita samalla tavalla. Myös huomion saaminen saattaa vaatia useita yrityksiä ja erilaisia keinoja, mutta positiivisella asenteella ja sinnikkyuden avulla se useimmiten onnistuu.

Kuva 4. Hienoa -tukiviittoma. (Papunet 2016)

Ohjaajan on tärkeä antaa lapselle **aikaa ymmärtää** kuulemaansa ja miettiä vastausta rauhassa. Kaikilla ryhmän jäsenillä tulee olla mahdollisuus kommunikointiin ja kaikille tulee antaa tilaa. Lapset saattavat innostuessaan puhua toistensa päälle ja unohtaa oman vuoronsa odottamisen. Tämän vuoksi ohjaajan rooli tilan antamisessa ja jokaisen huomioon ottamisessa on ensiarvoisen tärkeää.

Positiivisella asenteella ohjaaja voi luoda ryhmään kannustavan ja turvallisen ilmapiirin. On tärkeää kannustaa lapsia osallistumaan ja kokeilemaan toimintoja ja korostaa, että he voivat milloin tahansa kysyä ja saada apua. **Kannustamalla** ohjaaja voi vahvistaa lasten itsetuottamusta ja mahdollistaa heille onnistumisen kokemuksia. Kannustuksen lisäksi **positiivinen palaute** on tärkeää. Elekieltä ja ilmeitä on hyvä hyödyntää annettaessa palautetta. Positiivinen palaute on helpompi ymmärtää, kun se annetaan useaa keinoa hyödyntäen: esimerkiksi hymy, taputus ja "hienoa!"-huudahdus. Kun lapsi saa tekemisestään positiivista palautetta, hänen motivaationsa toimintaa kohtaan kasvaa ja hän uskaltaa kokeilla uusia asioita. Ihmisten kokemat tunteet rakentavat suhteen ympäristöön ja positiivinen **ilmapiiri** myös rohkaisee ryhmän jäseniä kommunikointiin.

Vinkit:

- *Kiinnitä huomiota omaan asenteeseesi.*
- *Suhtaudu tilanteisiin ennakkoluulottomasti ja ole kärsivällinen.*
- *Koeta pysyä rauhallisena yllättävissäkin tilanteissa.*
- *Anna ryhmäläisille aikaa ymmärtää kuulemansa.*
- *Pyri luomaan positiivinen ilmapiiri.*

Kuva 5. Leikkiä -kuvasymboli. (Papunet 2016)

VINKKEJÄ RYHMÄN JÄRJESTELYIHIN

Monikielisen ryhmän ohjaaminen voi olla ohjaajalle kielieroista johtuen haastavaa. Alla on kuvattuna muutamia vinkkejä, joiden avulla ohjaajan on mahdollista helpottaa ryhmän toimintaa. Tätä kautta myös ryhmän ohjaaminen helpottuu, jolloin ohjaaja voi kiinnittää enemmän huomiota kommunikaation tukemiseen.

Ympäristön muokkaamisella voi helpottaa ja rauhoittaa ryhmätilanteita. Ennen ryhmäkerran alkua kannattaa tilaa järjestää siten, että siellä olisi mahdollisimman vähän ylimääräisiä esineitä, kuten leluja, joihin lasten huomio saattaisi kiinnittyä. Myös taustamelu on hyvä sulkea pois mahdollisuuksien mukaan. Näin lasten on helpompi keskittyä ohjattuun toimintaan. Jos ryhmäläisiä on paljon ja ohjaajia riittävästi, voidaan **ryhmä tarvittaessa jakaa kahtia**. Jaon voi tehdä joko ikätason mukaan tai sen perusteella, mitä kukin lapsi haluaa tehdä. Pienemmissä ryhmissä kommunikointi on helpompaa ja kaikki osallistujat tulevat varmemmin kuulluksi. Toisaalta keräämällä nuoremmat lapset, jotka eivät vielä jaksaa keskittyä suunniteltuun toimintaan, omaksi leikkiryhmäkseen, voidaan mahdollistaa myös toimintaan keskittyminen vanhemmille lapsille.

Jotta ryhmään osallistuminen olisi kaikille mahdollisimman miellyttävää, on hyvä alussa käydä läpi ryhmän **perussääntöjä** ja kyseisen **ryhmäkerran sisältö**. Tässä kannattaa hyödyntää kuvakortteja. Kuvilla voidaan käydä läpi esimerkiksi säännöt "kuunnellaan, kun ohjaaja puhuu" tai "ei saa ottaa tavaraa toisen kädestä". Leikin tai muun toiminnan aikana voidaan käyttää **kuvataulua**, josta lapset pystyvät seuraamaan sen etenemistä. Kuvataulu on hyvä pitää esillä koko leikin ajan, jotta siihen olisi helppo palata tarvittaessa. Jos ryhmä järjestetään vastaanottokeskuksessa, voidaan siitä ilmoittaa esimerkiksi "mainosjulistella" paikassa, jossa mahdollisimman moni sen näkisi. Kun ryhmäläiset ja heidän vanhempansa tietävät kerhosta etukäteen, on osallistujia helpompi saada kokoon.

Usein lapsiryhmissä on runsaasti vipinää ja **tilanteiden rauhoittaminen** voi tuntua hankalalta. Kartongista askarrettujen **liikennevalojen** käyttö voi auttaa ohjaajaa tässä pulmassa. Kun ohjaaja näyttää vihreää korttia, lapset saavat toimia vapaasti, keltaisella pitää rauhoittua ja punaisen aikana pysähtyä. Lapsi kokee liikennevalojen käytön motivoivana leikkinä, johon on mukava lähteä mukaan.

Toimintaa suunnitellessa on hyvä miettiä, millaisiin toimintoihin on mahdollista osallistua, vaikka ei kieltä osaisi. Jos toiminnan suunnittelu monikieliselle ryhmälle tuntuu haastavalta, voi toiminnaksi valita esimerkiksi **sääntöleikkejä**. Sääntöleikeillä tarkoitetaan leikkejä, joissa toimintaa määrittelee ennalta sovitut säännöt ja rajat. Esimerkiksi "seuraa johtajaa" ja "polttopallo" ovat sääntöleikkejä. Kun leikin säännöt on ymmärretty ja opittu, sujuu leikkiminen ilman puhettakin. Mallin näyttäminen sääntöleikeissä auttaa lasta ymmärtämään leikin tai pelin idean ja kulun. Muita suositeltavia toimintoja monikielisessä ryhmässä ovat fyysiset leikit, esimerkiksi hippa, ja luovat toiminnot, esimerkiksi piirtäminen ja valokuvaus. Ryhmässä voi tulla yllättäviä käännteitä ja suunniteltu toiminta ei aina onnistukaan halutulla tavalla. Jo ryhmäkertaa suunniteltaessa kannattaa miettiä valmiiksi muutama **varavaihtoehto** ja valita toimintoja, joita voi muokata osallistujien ja ympäristön mukaan.

Vinkit:

- *Järjestä tila etukäteen niin, että siellä ei ole ylimääräisiä tavaroita.*
- *Sulje pois myös taustamelu ja muut ärsykkeet.*
- *Jaa iso ryhmä kahtia tai useampaan pienempään ryhmään, jos ohjaajia ja tilaa on tarpeeksi.*
- *Kertaa ryhmän säännöt ja kerro ryhmäkerran sisältö heti alussa.*
- *Voit rauhoittaa vauhdikkaita tilanteita liikennevalokorteilla.*
- *Sääntöleikit, luovat toiminnot ja fyysiset leikit ovat toimivia toimintoja monikielisessä ryhmässä.*
- *Kun suunnittelet ryhmäkertaa, mieti muutama varavaihtoehto toiminnalle.*
- *Suunnittele ryhmäkerroille sellaisia toimintoja, joita voit mukauttaa esimerkiksi osallistujamäärän mukaan.*

MUUTA MATERIAALIA

Internet-sivustoja

<http://papunet.net/>

<http://suvi.viittomat.net/>

<http://www.migri.fi/>

Kirjavinkkejä

Huhtanen, Kristiina (toim.) 2012. Puhetta tukevat ja korvaavat kommunikointimenetelmät Suomessa. Kehitysvammaliitto ry. Helsinki: Oppimateriaalikeskus Opike.

Kartio, Johanna (toim.) 2010. Selkokieli ja vuorovaikutus. Kehitysvammaliitto ry. Helsinki: Oppimateriaalikeskus Opike.

Pollari, Jorma – Koppinen, Marja-Leena 2011. Maahanmuuttajan kohtaaminen ja opettaminen. Jyväskylä: PS-kustannus.

Kuva 6. Illoinen -kuvasymboli. (Papunet 2016)

Oppaita

Kapteeni käskee – Sääntöleikki 3–6-vuotiaiden lasten kasvun ja kehityksen tueksi. http://kirjastot.diak.fi/files/diak_lib/Jarvenpaa2008/ee40ff_Jrvenp_MaskoRauas_2008.pdf

Kuvat kommunikoinnissa. http://papunet.net/sites/papunet.net/files/materiaalia/Julkaisut/kuvat_kommunikoinnissa_2014.pdf

Opas kommunikoinnin mahdollisuuksiin. http://papunet.net/tietoa/fileadmin/muut/Esitteet/opas_kommunikoinnin_mahdollisuuksiin_2008.pdf

© Leena Koskela,
Suomen Punainen Risti